

- <http://innovoucher.com.ua/about-us/?lang=en>.
5. Ділові очікування підприємств України – НБУ [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2018. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=85931490>.
  6. Home Is Where the Capital Is. [Електронний ресурс] // The Economist. – 2014. – Режим доступу: <https://www.economist.com/news/finance-and-economics/21621907-germans-have-such-faith-their-industrialists-they-are-bankrolling-them-home>.

Сапачук Ю.М.
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії

КРИПТОВАЛЮТА ЯК РИЗИКОВА ФІНАНСОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ

Бурхливий розвиток електронних грошей та технологій блокчейн на межі 2000-х та 2010-х рр. став причиною появи такого явища міжнародного фінансово-економічного життя як криптовалюта. В 2018 р. нараховувалось близько 1600 різновидів криптовалюти. При цьому весь обсяг капіталізації ринку припадав на топ-100 «членів сімейства», а на топ-10 – близько 80 % [1].

Отже, на сьогоднішній день фігурують такі варіанти легалізації та визнання криптовалюти:

- майном чи майновими правами;
- цифровим фінансовим активом чи цифровими правами (новий вид майна чи майнових прав, відповідно);
- платіжним засобом (грошима).
- Для того, щоб з'ясувати перспективи розвитку криптовалюти та усвідомити всі можливі ризики в ході її використання слід з'ясувати природу цього нового явища. На сьогодні, серед основних функцій криптовалюти варто виділити:
  - функція обслуговування платежів та розрахунків (грошова функція);
  - функція фінансового інструменту при обслуговуванні спекулятивних стратегій, що орієнтована на інвестування в криптовалюту в розрахунок на отримання прибутку від її курсового зростання.

Виходячи з вищесказаного можна зазначити, що криптовалюта є дещо парадоксальним явищем, адже обидві функції не відповідають

повністю її природі – криптовалюта не є, ані повноцінними грошима (не виконує всіх функцій грошей), ані *фінансовим інструментом* (не створює вимог та зобов'язань). Загалом, що стосується грошових функцій – їх, в обмежених обсягах, може виконувати все, що користується попитом та спроможне до кратного кількісного поділу. Окремо слід зазначити, що криптовалюта не можна вважати *фіатними* грошима, адже за її емісією не стоїть держава, що закономірно породжує питання щодо спорідненості криптовалюти із приватними грошима (квазі-грошима) [2, pp. 28 – 29].

Суттєва відмінність криптовалюти від приватних грошей полягає в тому, що за останніми стоїть конкретна приватна особа, котра прийняла на себе відповідні зобов'язання у зв'язку із випуском платіжних засобів і несе відповідальність за їх виконання. За криптовалютою в сенсі чийхось зобов'язань та відповідальності ніхто не стоїть, як і в сенсі захисту інтересів її власників. Вона вільна, народна, технократична, анархічна — сама природа криптовалюти заперечує проти любих владних обмежень та впливу, окрім авторського алгоритму, за яким вона функціонує. В силу вищесказаного, криптовалюта не належить, також, і до *кредитних* грошей.

Отже, враховуючи вищесказане, криптовалюта, вочевидь, належить до категорії грошових сурогатів, заміників грошей. Криптовалюта не має жодного забезпечення і, таким чином, позбавлена будь-якого натяку щодо якихось переваг у порівнянні із фіатними грошима. В цьому сенсі виглядають хибними тези щодо того, щоб записати Ф. фон Хайека ледь не ідеологічним батьком криптовалюти [3]. Адже останній пропагував щодо переходу від фіатних грошей до конкурентних та забезпечених через їх, начебто, конкурентну перевагу.

В силу вказаних властивостей та характеристик криптовалюта можна віднести до категорії фідучіарних грошей, існування та функціонування котрих забезпечується суспільною довірою. Ця категорія поєднає фіатні та приватні гроші.

З точки зору акумульованих недоліків грошових форм для криптовалюти характерні:

- значні емісійні витрати, як у товарних грошей;
- відсутність власної споживної вартості (корисності) та абстрактної вартості, як у фіатних грошей;
- відсутність універсальності, як у приватних грошей.
- З точки зору антитези криптовалюти до певних типів грошей:
- до товарних грошей – відсутність власної абстрактної вартості;

▪ до всіх типів грошей – відсутність будь-яких зобов'язань та відповідальності за свій стан, у випадку приватних та кредитних грошей — відсутність забезпечення;

▪ до фідучіарних грошей як таких – відсутність будь-яких прав власників, включно із правом захисту власних інтересів та будь-яких раціональних підстав щодо обґрунтування довіри до криптовалюти.

Окремо слід зазначити ще одну функцію криптовалюти, що притаманна їй саме в силу її ендогенних властивостей – інструмент перерозподілу суспільного багатства або інструмент ПНК. Адже, головним та, по суті, єдиною можливим способом існування та розширення «життєвого простору» криптовалюти є фінансова піраміда, яка є формою спекулятивного капіталу.

Отже, підводячи підсумки, зазначимо, що криптовалюта є побічним продуктом розвитку фінансових технологій. Їй не притаманні властивості, що корисні для виробництва та споживання, не формує вимог та зобов'язань, нічим та ніким не забезпечена. Ніхто не відповідає за її стан. В силу цього об'єктивно відсутні умови для захисту інтересів власників криптовалюти, котрі несуть всі ризики володіння цим активом.

За своєю економічною природою криптовалюта не може бути визнана майном, фінансовим інструментом, а, також, товарними, кредитними, фіатними та приватними грошима. Вона являє собою новий різновид фідучіарних грошей, для котрих відсутні прямі конкретні підстави для довіри. Це грошовий сурогат нового покоління.

Виходячи із минулорічних тенденцій різкого падіння капіталізації світового ринку криптовалют доцільно постає питання щодо подальшого майбутнього криптовалюти. Це явище, вочевидь, не зникне, адже залишилось тверде ядро, яке є в основі криптовалюти – цифрові технології, зокрема, технології блокчейн, що можуть бути використані в подальшому. Але, ймовірно, ринок криптовалют чекає серйозне форматування та впорядкування на підставі вже існуючого історичного досвіду функціонування криптовалюти. Проводячи аналогії можна зробити висновки, що в світі криптовалют завершився період конкурентного «дикого капіталізму» та почався період монополістичного капіталізму.

Список літератури:

1. Top 100 Cryptocurrencies by Market Capitalization. Retrieved from <https://coinmarketcap.com/>
2. Wray, L. (2014), “From the State Theory of Money to Modern Money Theory: An Alternative to Economic Orthodoxy”, *Levy Economics Institute Working Paper*, No. 792.
3. Hayek, F. ([1976]1990), *Denationalization of money — The Argument Refined*. The Institute of Economic Affairs, London, UK.